

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI

Delegatura w Warszawie

LWA. 410.009.01.2020

Prof. dr hab. Roman Cieślak
Rektor
SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego
ul. Chodakowska 19/31
03-815 Warszawa

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

P/20/039 - Działalność Centralnego Instytutu Ochrony Pracy – Państwowego Instytutu Badawczego,
w tym realizacja Programu Wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Warszawie
ul. Filtrowa 57, 02-056 Warszawa
T +48 22 444 57 72, F +48 22 444 57 62
lwa@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-14, 00-950 Warszawa 1

I. Dane identyfikacyjne

Jednostka kontrolowana	SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny, ul. Chodakowska 19/31, 03-815 Warszawa
Kierownik jednostki kontrolowanej	prof. dr hab. Roman Cieślak, Rektor SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego ¹ , od 1 września 2016 r.
Zakres przedmiotowy kontroli	1. Prawidłowość przygotowania i wykonania zadania określonego w umowie. 2. Osiągnięcie zakładanych efektów i ocena metod ich pomiaru.
Okres objęty kontrolą	2017-2020 (I półrocze). Dla realizacji celów kontroli mogą być wykorzystane dane i dokumenty z lat wcześniejszych.
Podstawa prawna podjęcia kontroli	Art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli ²
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Warszawie
Kontroler	Lidia Łucka, główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LWA/83/2020 z 1 czerwca 2020 r. (akta kontroli str. 1-2)

¹ Powołany uchwałą Zarządu Instytutu Rozwoju Edukacji Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie z 4 lipca 2016 r. w sprawie powołania doktora habilitowanego Romana Sławomira Cieślaka do pełnienia funkcji Rektora SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego.

² Dz. U. z 2020 r. poz. 1200, dalej: ustawa o NIK.

II. Ocena ogólna³ kontrolowanej działalności

OCENA OGÓLNA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie realizację przez SWPS Uniwersytet Humanistycznospołeczny⁴, w ramach Programu Wieloletniego „Poprawa bezpieczeństwa i warunków pracy”⁵, Projektu nr I.N.16 pn. *Innowacyjny informatyczny program szkoleniowo-terapeutyczny ograniczania negatywnych skutków stresu zawodowego wśród personelu medycznego*⁶.

Uzasadnienie oceny ogólnej

Uniwersytet zrealizował Projekt zgodnie z umową zawartą z Centralnym Instytutem Ochrony Pracy - Państwowym Instytutem Badawczym⁷ i osiągnął zakładane wskaźniki produktu, w szczególności opracował, zweryfikował skuteczność i udostępnił w 2019 r. internetowy program szkoleniowo-terapeutyczny Med-Stres, którego celem jest redukcja skutków stresu zawodowego u personelu medycznego. Otrzymane środki finansowe na realizację Projektu Uniwersytet wykorzystał, rozliczył i zaksięgował zgodnie z umową w okresie kwalifikowalności Projektu i na wydatki przewidziane w kosztorysie.

Stwierdzone nieprawidłowości o charakterze formalnym, dotyczące błędów w ewidencji księgowej kosztów pośrednich, opóźnień w przekazywaniu sprawozdań etapowych i raportu okresowego za 2017 r. oraz braku załączenia do raportu końcowego z realizacji Projektu informacji dla celów ewaluacji nie miały wpływu na realizację i prawidłowe rozliczenie Projektu.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego oraz oceny częściowej⁸ kontrolowanej działalności

OBSZAR

1. Prawidłowość przygotowania i wykonania zadania określonego w umowie

Opis stanu faktycznego

Uniwersytet SWPS jest niepubliczną uczelnią akademicką⁹, która łączy kształcenie z prowadzeniem działalności naukowej. W latach 2017-2019 Uniwersytet był autorem i wykonawcą Projektu I.N.16, realizowanego w ramach Programu. Uniwersytet nie uczestniczył we wcześniejszych etapach Programu. Ofertę Projektu, złożoną przez Uniwersytet, CIOP – PIB zaakceptował w maju 2015 r. Po ustaleniach dokonanych w okresie kwiecień-czerwiec 2017 r., dotyczących m.in. wymaganej dokumentacji, strony zawarły 6 lipca 2017 r. umowę¹⁰ w sprawie realizacji Projektu I.N.16, przewidującą jego finansowanie w wysokości 564,1 tys. zł.

(akta kontroli str. 16-38, 39-73, 363-366)

Termin zawarcia¹¹ umowy, późniejszy od terminu przewidywanego w złożonej przez Uniwersytet SWPS ofercie, spowodował w konsekwencji konieczność zmiany

³ Najwyższa Izba Kontroli formułuje ocenę ogólną jako ocenę pozytywną, ocenę negatywną albo ocenę w formie opisowej.

⁴ Dalej: Uniwersytet SWPS, Uniwersytet.

⁵ Program ustanowiony na mocy uchwały Rady Ministrów nr 203/2015 z dnia 26 października 2015 r., okres realizacji: lata 2017 – 2019, IV etap, dalej: Program.

⁶ Dalej: Projekt I.N.16, Projekt.

⁷ Dalej: CIOP – PIB.

⁸ Oceny częściowe to oceny działalności w poszczególnych obszarach badań kontrolnych. Ocena częściowa może być sformułowana jako ocena pozytywna, ocena negatywna albo ocena w formie opisowej.

⁹ Działająca na podstawie ustawy z dnia 20 lipca 2018 r. Prawo o szkolnictwie wyższym i nauce (Dz. U. z 2020 r. poz. 85 ze zm.), statutu stanowiącego załącznik do uchwały Zarządu Instytutu Rozwoju Edukacji Sp. z o.o. z siedzibą w Warszawie z dnia 6 września 2019 roku w sprawie zmiany statutu SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego oraz regulaminu organizacyjnego stanowiącego załącznik do zarządzenia Nr 85/2019 Rektora Uniwersytetu SWPS z dnia 30 września 2019 r. w sprawie nadania Regulaminu organizacyjnego SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego.

¹⁰ Umowa nr TP-51/2017/PW-PB; dalej: umowa.

¹¹ 20 czerwca 2017 r. pomiędzy Narodowym Centrum Badań i Rozwoju a CIOP – PIB została zawarta umowa nr PBIWP-IV/2017 w sprawie finansowania projektów w ramach Programu wieloletniego „Poprawa

terminów rozpoczęcia działań zaplanowanych w ofercie od 1 stycznia 2017 r. i przesunięcie zakończenia dwóch pierwszych etapów Projektu o 4 miesiące (z 31 grudnia 2017 r. i 2018 r. odpowiednio na 30 kwietnia 2018 r. i 2019 r.). Rektor Uniwersytetu wyjaśnił, że wykonanie wszystkich zaplanowanych w ofercie zadań I etapu było niezbędne do realizacji kolejnych etapów i w czasie podpisywania umowy Uniwersytet uznał za możliwe zakończenie I etapu do końca 2017 r.

Konsekwencją odstępstw od pierwotnie przyjętych ustaleń czasowych było przesunięcie otrzymanych, lecz niewykorzystanych środków finansowych między latami budżetowymi 2017 i 2018 oraz 2018 i 2019. Dokonane zmiany terminów finansowania, zgodnie z § 7 ust. 4 i § 11 ust. 10 umowy, nie wymagały zawierania aneksu. Informacje o zmianach, stosownie do § 7 ust. 5 umowy, Uniwersytet przekazał CIOP – PIB we wnioskach o płatność, w raportach okresowych i raporcie końcowym oraz w ramach audytu Projektu.

(akta kontroli str. 74-77, 155, 165, 176, 179, 181, 197, 203, 208, 348, 468-474)

Założenia, cele, parametry i charakterystykę badań oraz planowane produkty końcowe, sposób ich wdrożenia i potencjalnych odbiorców tych produktów określono w karcie informacyjnej Projektu. Zgodnie z umową, Projekt zrealizowano w trzech etapach, obejmujących:

- 1) opracowanie internetowego programu szkoleniowo - terapeutycznego mającego na celu wzmocnienie przekonań o własnej skuteczności i przekonań dotyczących dostępności wsparcia społecznego z wykorzystaniem psychoedukacji oraz aktywności poznawczych i behawioralnych (6 lipca 2017 r. – 30 kwietnia 2018 r.),
- 2) weryfikację skuteczności programu poprzez przeprowadzenie internetowego badania eksperymentalnego (1 maja 2018 r. – 30 kwietnia 2019 r.),
- 3) opracowanie wersji końcowej programu oraz opracowanie poradnika i materiałów informacyjnych (1 maja 2019 r. – 31 grudnia 2019 r.).

W wyniku tych działań opracowano i udostępniono internetowy program szkoleniowo-terapeutyczny Med-Stres, którego celem była redukcja negatywnych skutków stresu zawodowego u pracowników medycznych.

(akta kontroli str. 67-71, 80-82, 173-183, 381-385)

Realizację poszczególnych etapów Projektu potwierdzono m.in. załączonymi do dokumentów sprawozdawczych publikacjami, slajdami i linkami do stron internetowych, utworzonych w celu promowania, realizacji i przedstawiania wyników Projektu, a także materiałami dźwiękowymi i filmowymi.

(akta kontroli str. 95, 106-114, 128-148, 167-170, 381-462)

W celu realizacji Projektu Uniwersytet zawarł umowy zlecenia lub umowy o dzieło z:

- trzema ekspertami terapii poznawczo-behawioralnej w zakresie przygotowania i konsultacji merytorycznej treści programu Med-Stres (koszt 16,0 tys. zł),
- dwiema firmami informatycznymi, które dostosowały internetowy system badawczy dla programu Med-Stres (26,0 tys. zł) oraz zaprojektowały i wykonały platformę internetową, na której umieszczono i udostępniono ostateczną wersję programu Med-Stres, a także zapewniły jej utrzymanie (29,3 tys. zł),
- firmą promującą Projekt i rekrutującą uczestników badań (21,5 tys. zł),
- trzema firmami, którym zlecono nagranie filmów informacyjno-promocyjnych i nagrań dźwiękowych do programu (33,3 tys. zł).

(akta kontroli str. 378-380)

Przyznana w ramach umowy kwotę finansowania Uniwersytet otrzymał w trzech transzach, w tym na I etap – 240,0 tys. zł, II etap – 136,7 tys. zł i III etap – 187,4 tys. zł. Zgodnie z § 11 ust. 1-6 umowy, środki wpłynęły na wyodrębniony rachunek

bankowy Uniwersytetu, w zaliczkach stanowiących 100% kwoty zaplanowanej na dany rok budżetowy, w tym zaliczka na 2017 r. bezpośrednio po zawarciu umowy, a na 2018 r. i 2019 r. - po przedłożeniu przez Uniwersytet do CIOP – PIB wniosków o płatność i wykorzystaniu odpowiednio 90,1% i 84,9% wcześniejszych zaliczek.

Uniwersytet wykorzystał 548,4 tys. zł (97,2% przekazanych środków), w tym na realizację I etapu – 216,1 tys. zł, II etapu – 154,2 tys. zł i III etapu 178,1 tys. zł. Niewykorzystane w I etapie 23,9 tys. zł przesunięto, w trybie § 7 ust. 4 pkt 3 umowy, do II etapu (17,5% planowanych kosztów kwalifikowanych II etapu, tj. 136,7 tys. zł). Niewykorzystane na realizację Projektu 15,7 tys. zł Uniwersytet zwrócił na rachunek CIOP – PIB 22 stycznia 2020 r., tj. w terminie określonym w § 11 ust. 15 umowy.

(akta kontroli str. 53, 56, 59-60, 72, 75, 184-186, 193-216)

Koszty realizacji Projektu, zgodnie z § 11 ust. 17 umowy, księgowane były na wyodrębnionych kontach analitycznych¹². Koszty podane w raportach okresowych i raporcie końcowym wynikały z ewidencji księgowej i były zgodne z danymi z zestawień obrotów i sald dla właściwych kont analitycznych, za okres objęty rozliczeniem. Wyjątek stanowiły koszty pośrednie (ogólne) za 2019 r., wykazane w raporcie końcowym w kwocie 44,9 tys. zł, mimo że na właściwym koncie zaksięgowano je w kwocie 56,5 tys. zł. Nieprawidłowość ta została opisana w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

(akta kontroli str. 60, 158, 171, 186, 217-249, 254-255, 300, 308, 316)

W opiniach wydanych przez biegłych rewidentów stwierdzono, że roczne sprawozdania finansowe Uniwersytetu za 2017 r., 2018 r. i 2019 r. przedstawiały rzetelny i jasny obraz sytuacji majątkowej i finansowej jednostki oraz zostały sporządzone na podstawie prawidłowo prowadzonych ksiąg rachunkowych.

(akta kontroli str. 350-357)

Analiza 34 (30,6%) wybranych w sposób celowy dokumentów księgowych¹³, na kwotę 250,2 tys. zł (45,6% kwoty wykorzystanej), stanowiących podstawę zapisów księgowych i rozliczenia Projektu wykazała, że:

- wydatki poniesiono w okresie od 31 lipca 2017 r. do 30 grudnia 2019 r.¹⁴, tj. w okresie realizacji Projektu,
- elektroniczne wydruki dokumentów księgowych¹⁵ zawierały m.in. numer umowy, tytuł lub numer Projektu, rodzaj i kwotę kosztów kwalifikowanych, a także datę, imię i nazwisko osób, które sprawdziły dokument pod względem merytorycznym, formalno-rachunkowym i zatwierdziły wydatek do wypłaty, tj. spełniały wymagania określone w § 11 ust. 16 umowy i art. 21 ustawy z dnia 29 września 1994 r. o rachunkowości¹⁶,
- wynagrodzenia wypłacono w formie stawki miesięcznej określonej w umowie o pracę na czas określony lub w aneksach do umów o pracę w związku z realizacją Projektu, zgodnie z zarządzeniem Rektora¹⁷,
- zgodnie z § 12 ust. 1 pkt 5 i ust. 2 umowy, koszty kwalifikowane zostały poniesione zgodnie z zasadami racjonalnej gospodarki finansowej

¹² Według rodzaju na kontach zespołu „4” i według miejsca powstawania na kontach zespołu „5” (503- z księgowym numerem Projektu 3337).

¹³ W 2017 r.: 4 na najwyższe kwoty i 6 dotyczących kosztów osobowych, w 2018 r.: 10 na najwyższe kwoty i 4 dotyczące kosztów osobowych, w 2019 r.: 7 na najwyższe kwoty i 3 dotyczące kosztów osobowych.

¹⁴ Składki ZUS od wynagrodzeń za grudzień 2019 r. zostały zapłacone 15 stycznia 2020 r.

¹⁵ Ewidencja dokumentów zakupu (faktur i rachunków) oraz informacje dotyczące m.in. operacji gospodarczej, dekretacji oraz podpisy osób odpowiedzialnych znajdowały się w Elektronicznym Systemie Obiegu Dokumentów (eDOK) i systemie księgowym SIMPLE, co było zgodne z zasadami rachunkowości obowiązującymi w Uniwersytecie w latach 2017-2019.

¹⁶ Dz. U. z 2019 r. poz. 351, ze zm. Dalej: ustawa o rachunkowości.

¹⁷ Zarządzenie nr 1/2016 Rektora SWPS Uniwersytetu Humanistycznospołecznego z dnia 4 stycznia 2016 r. w sprawie zatwierdzenia Regulaminu dodatkowego wynagradzania za pracę na rzecz projektów badawczych finansowanych ze źródeł zewnętrznych.

i z zachowaniem zasad konkurencji, tj. wybór wykonawców usług i dzieł¹⁸ udokumentowano przeprowadzonym rozeznaniem rynku, uzasadnieniem wyboru eksperta/firmy lub stosowano zapytania ofertowe¹⁹.

(akta kontroli str. 52, 60, 240-314, 318-323, 468, 474)

Poniesione wydatki były zaplanowane w budżecie Projektu, określonym w ofercie złożonej w CIOP – PIB w 2015 r. Koszt podatku VAT był kosztem kwalifikowanym Projektu. Uniwersytet nie miał możliwości odzyskania i odliczenia poniesionego kosztu podatku VAT.

(akta kontroli str. 47-50, 194, 200, 205, 234-235, 240-249, 326-327)

Koszty bezpośrednie Projektu wyniosły 439,7 tys. zł (97,2% kwoty zaplanowanej w kosztorysie), tj.:

- koszty wynagrodzeń – 258,2 tys. zł (99,8%), w tym 51,3 tys. zł w 2017 r., 102,6 tys. zł w 2018 r. i 104,3 tys. zł w 2019 r.,
- koszty usług badawczych, wiedzy technicznej, usług doradczych i równorzędnych – 77,5 tys. zł (96,9%), w tym 11,4 tys. zł w 2017 r., 31,7 tys. zł w 2018 r. i 34,4 tys. zł w 2019 r.,
- inne koszty operacyjne – 104,0 tys. zł (91,5%), w tym 3,6 tys. zł w 2017 r., 55,2 tys. zł w 2018 r. i 45,2 tys. zł w 2019 r.

Koszty pośrednie wyniosły 108,7 tys. zł (97,3% kwoty planowanej), w tym 16,5 tys. zł w 2017 r., 47,3 tys. zł w 2018 r. i 44,9 tys. zł w 2019 r. Koszty pośrednie stanowiły 30% zrealizowanych kosztów bezpośrednich z wyłączeniem kosztów usług badawczych, wiedzy technicznej, usług doradczych i równorzędnych, co było zgodne z umową.

(akta kontroli str. 40, 50, 72, 185-186, 215-216, 237-239)

Według ewidencji księgowej prowadzonej dla kategorii kosztów bezpośrednich:

- w kosztach wynagrodzeń rozliczono koszty umów o pracę zespołu badawczego i koszt umowy zlecenia eksperta,
- w kosztach usług badawczych – koszty usług informatycznych (dostosowanie platformy internetowej, opracowanie systemu informatycznego) i usług zewnętrznych (rekrutacja uczestników Projektu, konsultacja treści programu Med-Stres, przygotowanie i prowadzenie kampanii promocyjno-rekrutacyjnej),
- w innych kosztach operacyjnych – m.in. koszty oprogramowania, licencji, materiałów biurowych, druku ulotek informacyjnych i plakatów konferencyjnych, publikacji, produkcji materiałów filmowych i dźwiękowych, audytu zewnętrznego.

W ramach Projektu nie dokonywano zakupów aparatury naukowo-badawczej.

W Projekcie nie dokonywano przesunięć pomiędzy kategoriami kosztów. Uniwersytet nie uzyskał odsetek bankowych od kwoty finansowania. Analiza 34 wybranych w sposób celowy dowodów i zapisów księgowych nie wykazała wydatków niekwalifikowalnych.

(akta kontroli str. 74-77, 158, 171, 184, 186, 194, 200, 205, 234-235, 250-253, 318-328)

W maju 2019 r. zewnętrzna firma audytorska, wybrana przez CIOP – PIB²⁰, przeprowadziła audyt realizacji Projektu za okres od 1 stycznia 2017 r. do 31 marca 2019 r. Audyt rozpoczął się po wykorzystaniu przez Uniwersytet 67,6% planowanych kosztów (381,6 tys. zł), tj. w trybie § 17 ust. 1 i 2 umowy. Audyt nie wykazał nieprawidłowości. Narodowe Centrum Badań i Rozwoju nie przeprowadziło w latach 2017-2020 (I półrocze) w Uniwersytecie kontroli realizacji Projektu.

(akta kontroli str. 329-349)

¹⁸ Maksymalna wartość zakupu jednego asortymentu usług od jednego dostawcy wyniosła 26,1 tys. zł brutto.

¹⁹ W Uniwersytecie nie obowiązywały wewnętrzne procedury postępowania przy udzieleniu zamówień.

²⁰ Umowa z 25 kwietnia 2019 r. pomiędzy CIOP – PIB a Handikap Audyt.

Sprawozdania etapowe z realizacji I, II i III etapu Projektu zawierały dane określone w załączniku nr 5 do umowy. Wszystkie trzy sprawozdania złożono do CIOP – PIB po terminach określonych w § 6 ust. 2 umowy. Nieprawidłowość ta została opisana w sekcji „Stwierdzone nieprawidłowości”.

CIOP – PIB dokonał komisyjnej oceny realizacji Projektu, zaakceptował sprawozdania oraz uznał poszczególne etapy za rozliczone, a Projekt za zrealizowany.

(akta kontroli str. 83-106, 115-128, 187-192, 358, 360)

Raport okresowy za 2017 r. Uniwersytet przekazał CIOP – PIB 6 marca 2018 r., tj. 6 dni po terminie określonym w § 6 ust. 5 umowy, a raport okresowy za 2018 r. i raport końcowy za 2019 r., odpowiednio: 28 lutego 2019 r.²¹ i 27 lutego 2020 r., tj. w terminach zgodnych z § 6 ust. 5 i 7 umowy. Do czasu zakończenia kontroli NIK²², Uniwersytet nie otrzymał ocen raportów okresowych.

(akta kontroli str. 54, 149-186, 358, 360-362)

Do raportu końcowego Uniwersytet nie załączył informacji dla celów ewaluacji, o której mowa w § 8 umowy, do czego zobowiązywał § 6 ust. 10 umowy.

(akta kontroli str. 54, 173-186, 358)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono następujące nieprawidłowości:

1. Koszty pośrednie za 2019 r. wykazane w raporcie końcowym w kwocie 44,9 tys. zł nie wynikały z ewidencji księgowej i były niezgodne z danymi z zestawienia obrotów i sald dla właściwego konta analitycznego (503-3337...9099-41-2010) za okres od 1 stycznia do 31 grudnia 2019 r., na którym zaksięgowano koszty pośrednie Projektu w kwocie 56,5 tys. zł. Różnica w tym zakresie wyniosła 11,6 tys. zł.

(akta kontroli str. 185-186, 228-229, 232-238)

Kwestor Uniwersytetu SWPS wyjaśniła, że różnica ta wynikała z pomyłki w księgach rachunkowych. Pracownicy Kwestury i Działu Badań Naukowych i Projektów, przed wysłaniem raportu końcowego, potwierdzili zgodność kwot wykazanych w raporcie z ewidencją księgową. Jednak w marcu 2020 r. Kwestura utraciła część danych, a ponowne naliczenie kosztów pośrednich obarczone było błędem, którego nie zauważono. Sytuacja ta nie miała wpływu na poprawność kwot wykazanych w raporcie. Korektę błędnego zapisu 2019 roku wprowadzono do ksiąg rachunkowych 30 kwietnia 2020 r.

(akta kontroli str. 236-237, 367-368, 463-464, 470, 473)

2. Przekazanie CIOP – PIB sprawozdań etapowych z realizacji I, II i III etapu Projektu oraz raportu okresowego za 2017 r. z naruszeniem terminów określonych w § 6 ust. 2 i 5 umowy, co stanowiło również naruszenie obowiązku wykonawcy do terminowego składania sprawozdań i raportów, wynikającego z § 4 ust. 1 pkt 2 umowy. Sprawozdanie za I etap przekazano 4 czerwca 2018 r., za II etap 6 czerwca 2019 r., za III etap 31 grudnia 2019 r., a raport okresowy za 2017 r. 6 marca 2018 r., podczas gdy w umowie terminy te określono odpowiednio: na 10 grudnia 2017 r., 10 listopada 2018 r., 10 listopada 2019 r. i 28 lutego 2018 r.

(akta kontroli str. 53, 83, 96, 115-116, 357-358)

Rektor Uniwersytetu SWPS wyjaśnił, że wynikało to z wydłużenia terminu realizacji I i II etapu (do 30 kwietnia 2017 r. i 30 kwietnia 2018 r.) oraz było e-mailowo uzgodnione z opiekunem Projektu w CIOP – PIB (sprawozdanie

²¹ 8 marca przekazano korektę raportu.

²² 4 sierpnia 2020 r.

z III etapu i raport za 2017 r.) oraz pisemnie²³ z Dyrektor CIOP – PIB (sprawozdanie z III etapu).

(akta kontroli str. 83, 358, 467, 469, 472)

NIK wskazuje, że zgodnie z § 22 umowy, zmiana terminów przekazania sprawozdań etapowych i raportu okresowego wymagała sporządzenia, pod rygorem nieważności, pisemnego aneksu do umowy. Aneksu do umowy w tym zakresie nie sporządzono.

3. Niezałączenie do raportu końcowego z realizacji Projektu informacji dla celów ewaluacji Projektu, co było niezgodne z § 6 ust. 10 umowy.

(akta kontroli str. 54, 173-186, 358)

Rektor Uniwersytetu SWPS wyjaśnił, że w raporcie końcowym uzupełniono tabelę dotyczącą ewaluacji wyników Projektu (punkt G – Wskaźniki produktu, rezultatu). CIOP-PIB nie oczekiwał od Uniwersytetu informacji dla celów ewaluacji w formie osobnego dokumentu, co potwierdzono w rozmowach telefonicznych i w trakcie weryfikacji raportu końcowego.

Dyrektor CIOP – PIB wyjaśniła, że ewaluację realizacji Programu prowadzono na podstawie raportów okresowych i sprawozdań etapowych. Uniwersytet zawarł w sprawozdaniu z końcowego etapu Projektu niezbędne informacje.

(akta kontroli str. 173-186, 358, 367-376, 469-472)

NIK wskazuje, że odstępianie od złożenia informacji dla celów ewaluacji wraz z raportem końcowym stanowiło brak realizacji postanowienia umownego określonego w § 6 ust. 10 umowy, którego ewentualna zmiana wymagała, pod rygorem nieważności, sporządzenia pisemnego aneksu zgodnie z § 22 umowy projektowej. Aneksu do umowy w tym zakresie nie sporządzono.

W trakcie kontroli NIK, 31 lipca 2020 r., Uniwersytet SWPS przekazał CIOP-PIB informację dla celów ewaluacji Projektu.

(akta kontroli str. 469-472, 475-478)

OCENA CZĄSTKOWA

Poniesione przez Uniwersytet wydatki były kwalifikowane i służyły realizacji celu Projektu. Zostały one dokonane w okresie realizacji Projektu wskazanym w harmonogramie oraz zaksięgowane i udokumentowane zgodnie z przepisami ustawy o rachunkowości, zasadami rachunkowości Uniwersytetu oraz postanowieniami umowy. Opinia firmy audytorskiej w zakresie realizacji Projektu i biegłych rewidentów w zakresie badania rocznych sprawozdań finansowych była pozytywna.

Stwierdzone nieprawidłowości miały charakter formalny i nie wpłynęły na realizację i prawidłowe rozliczenie Projektu.

OBSZAR

2. Osiągnięcie zakładanych efektów i ocena metod ich pomiaru

Opis stanu faktycznego

Celem Projektu było stworzenie i udostępnienie, opartego na badaniach i wykorzystującego nowe technologie informatyczne, programu szkoleniowo-terapeutycznego, który wpłynie na redukcję negatywnych skutków stresu zawodowego (w tym wypalenia zawodowego i depresji) poprzez oddziaływanie na krytyczne dla radzenia sobie ze stresem zawodowym przekonania o własnej skuteczności i o dostępności wsparcia społecznego.

Cel ten wpisywał się w cele szczegółowe Programu:

- nr 3: rozwój metod i narzędzi do zapobiegania i ograniczania ryzyka zawodowego w środowisku pracy, z uwzględnieniem nowych oraz narastających czynników ryzyka,

²³ Pismo nr TP/860/5314/2019 z 4 listopada 2019 r.

- nr 4: poszerzenie stanu wiedzy o przyczynach oraz skutkach wypadków przy pracy i chorób związanych z pracą oraz o opłacalności ekonomicznej działań prewencyjnych na poziomie państwa i przedsiębiorstwa,
- nr 5: kształtowanie i promocja kultury bezpieczeństwa przez doskonalenie zarządzania bhp oraz rozwój nowoczesnego systemu edukacji i informacji społeczeństwa w powiązaniu z całym cyklem życia.

Zaplanowane w Projekcie wskaźniki produktu i rezultatu wpisywały się we wskaźniki Programu²⁴.

(akta kontroli str. 67, 70, 181-182, 465-466)

W ofercie, karcie informacyjnej i sprawozdaniu z realizacji I etapu Projektu, Uniwersytet przedstawił stan wiedzy na temat zdrowia psychicznego personelu medycznego oraz wskazał, w jaki sposób realizacja Projektu przyczyni się do jego poprawy. Do rozpoznania potrzeb wykorzystano m.in. dane WHO, Narodowego Funduszu Zdrowia i Zakładu Ubezpieczeń Społecznych. Ustalono, że stres wśród pracowników medycznych powoduje wysokie koszty społeczne i ekonomiczne, ponieważ skutkuje m.in. absencją, rezygnacją z pracy lub depresją. Przedstawione wyniki wskazywały na skuteczność psychoedukacji i psychoterapii przy wykorzystaniu nowych technologii informatycznych.

Projekt uwzględniał priorytety i wyzwania naukowe zawarte w strategicznych dokumentach krajowych, w tym w szczególności w:

- Długookresowej Strategii Rozwoju Kraju. Polska 2030. Trzecia Fala Nowoczesności (cel 6: Rozwój kapitału ludzkiego poprzez wzrost zatrudnienia i stworzenie workfare state²⁵),
- Krajowym Programie Badań. Założenia polityki naukowo-technicznej i innowacyjnej państwa (kierunki badań naukowych: choroby cywilizacyjne, medycyna regeneracyjna, zaawansowane technologie informacyjne, społeczny i gospodarczy rozwój Polski w warunkach globalizujących się rynków),
- Narodowym Programie Foresight „Polska 2020” (tematy szczegółowe: jakość życia, nowe materiały i technologie, dostęp do informacji, ICT a społeczeństwo).

Ponadto Projekt uwzględniał kierunki działań określone w Strategii Rozwoju Kraju 2020, Strategii Innowacyjności i Efektywności Gospodarki „Dynamiczna Polska 2020” (Cel 2: Stymulowanie innowacyjności poprzez wzrost efektywności wiedzy i pracy), Strategii na rzecz Odpowiedzialnego Rozwoju.

(akta kontroli str. 42-44, 67-69, 78-79, 85-86)

Przy realizacji Projektu Uniwersytet współpracował z CIOP – PIB, naukowcami z Uniwersytetu Sztokholmskiego i Uniwersytetu Linköping ze Szwecji oraz

²⁴ Cel szczegółowy 3 - Wskaźnik produktu: Programy komputerowe i modele numeryczne, bazy danych, systemy informatyczne. Wskaźnik rezultatu: Upowszechnienie i wdrożenie do praktyki nowoczesnych narzędzi informatycznych wspomagających ocenę ryzyka zawodowego i zarządzanie bhp.

Cel szczegółowy 4 - Wskaźnik produktu: Materiały informacyjne (w tym w wersji internetowej). Wskaźnik rezultatu: Szerokie upowszechnianie syntetycznych materiałów informacyjnych propagujących problematykę bhp wśród różnych grup odbiorców (przez Internet lub wydanie drukiem). Wskaźnik produktu: Programy edukacyjne i materiały szkoleniowe (w tym multimedialne i internetowe). Wskaźnik rezultatu: Prowadzenie edukacji i szkoleń dotyczących problematyki bezpieczeństwa i higieny pracy (w tym studiów podyplomowych) w postaci klasycznej oraz z wykorzystaniem technologii e-learning, dla różnych grup odbiorców uczestniczących w działaniach na rzecz kształtowania zdrowych i bezpiecznych warunków pracy. Wydanie drukiem lub udostępnienie przez Internet materiałów szkoleniowych i edukacyjnych. Wskaźnik produktu: Wydawnictwa zwarte (monografie, podręczniki, poradniki, broszury itp.). Wskaźnik rezultatu: Wydanie i upowszechnianie zwartych wydawnictw tematycznych ukierunkowanych na bezpośrednie wsparcie przedsiębiorstw i innych organizacji w realizacji ich zadań w zakresie bhp i prewencji wypadkowej.

Cel szczegółowy 5 - Wskaźnik produktu: Publikacje naukowe i popularnonaukowe. Wskaźnik rezultatu: Upowszechnianie wiedzy i osiągniętych wyników programu wieloletniego poprzez publikacje w czasopiśmie naukowych i popularnonaukowych. Wskaźnik produktu: Referaty, doniesienia, plakaty, prezentacje. Wskaźnik rezultatu: Upowszechnienie wyników Programu - transfer wiedzy oraz informacji adresowanych do różnych grup docelowych w kraju i za granicą.

²⁵ Państwo wspierające pracę.

międzynarodowymi stowarzyszeniami zajmującymi się wykorzystywaniem nowych technologii w praktyce psychologicznej.

(akta kontroli str. 46, 377-380)

W trakcie realizacji I etapu Projektu m.in.:

- opracowano treści modułów programu Med-Stres i uzyskano ocenę merytoryczną ekspertek z zakresu terapii poznawczo-behawioralnej,
- dokonano digitalizacji programu na platformie internetowej²⁶,
- zrealizowano materiały audio i wideo, stanowiące elementy programu Med-Stres,
- udostępniono stronę internetową zawierającą informacje o Projekcie, skuteczności poszczególnych wariantów programu i rekrutacji uczestników,
- opracowano schemat badania klinicznego i zestaw narzędzi pomiaru zmiennych oraz przeprowadzono online pilotażowe badanie ankietowe²⁷,
- uzyskano zgodę Komisji ds. Etyki Badań Naukowych Wydziału Psychologii Uniwersytetu na realizację badania²⁸ oraz pozytywną ocenę efektywności wariantów programu od międzynarodowego zespołu rejestru badań klinicznych ClinicalTrials.gov²⁹.

(akta kontroli str. 68, 88-95, 167-169, 423-427)

W ramach II etapu m.in.:

- opracowano procedury ochrony danych osobowych uczestników badania,
- nagrano materiały informacyjno-promocyjne na temat programu Med-Stres,
- nawiązano współpracę z dziennikarzami i firmą zajmującą się promocją projektów naukowych i rekrutacją uczestników badań w mediach,
- przygotowano informacyjną stronę internetową badania,
- 8 października 2018 r. rozpoczęto rekrutację uczestników i realizację badania na próbie 1240 osób³⁰.

(akta kontroli str. 68, 99-106, 428-445)

W ramach III etapu m.in. dokonano transferu programu Med-Stres na ogólnodostępną platformę internetową i serwery Uniwersytetu SWPS, opracowano końcowe wyniki badania, publikacje do czasopism i podręcznik użytkownika. Wykorzystując program Med-Stres, pracownicy Uniwersytetu stwierdzili, że internetowa interwencja psychologiczna w wariancie, w którym uczestnicy najpierw wykonują ćwiczenia wzmacniające przekonania o własnej skuteczności, a następnie przekonania o dostępności wsparcia społecznego jest skuteczna w obniżaniu stresu zawodowego pracowników medycznych.

(akta kontroli str. 68, 121-148, 180, 446-462)

Uniwersytet osiągnął wszystkie planowane wskaźniki produktu, tj.:

- udostępniono program Med-Stres na stronie internetowej <http://medstres.pl>³¹,

²⁶ <https://www.iterapi.se/sites/medstres>

²⁷ Program dostępny był w czterech wariantach, różniących się rodzajem i kolejnością wzmacnianych zasobów. Badanie polegało na porównaniu dwóch warunków eksperymentalnych z dwoma warunkami kontrolnymi.

²⁸ Opinia nr 4/2018 z 13 lutego 2018 r.

²⁹ Badanie zostało zarejestrowane 23 marca 2018 r. pod numerem identyfikacyjnym NCT03475290, <https://clinicaltrials.gov/ct2/show/NCT03475290>

³⁰ Uczestników poproszono o wypełnienie kwestionariuszy psychologicznych na stronie medstres.pl (pretest T1). 1240 osób, które udzieliły odpowiedzi losowo przydzielono do jednego z czterech warunków badania. W warunkach kontrolnych (2 x 309 osób) interwencja trwała 3 tygodnie, w warunkach eksperymentalnych (2 x 311 osób) - 6 tygodni. Po zakończeniu pracy w programie uczestników poproszono o ponowne wypełnienie ankiety (posttest T2), a pół roku od rozpoczęcia badania kolejnej (pomiar odroczonego T3). Kwestionariusz T2 wypełniło 214 osób, a T3 - 83 osoby.

³¹ Obecnie dostępna jest strona publiczna Programu Med-Stres, na której w zakładce „Dołącz” umieszczono link do programu Med-Stres SOS, tj. specjalnej wersji programu przygotowanej na potrzeby przedstawicieli zawodów medycznych pracujących w czasie pandemii wirusa SARS-Cov-2.

- opublikowano materiał informacyjny o programie Med-Stres w postaci elektronicznej³² i opracowano ulotkę promującą program,
- opracowano podręcznik użytkownika programu Med-Stres,
- opublikowano artykuły i informacje popularnonaukowe w prasie i w mediach elektronicznych³³ oraz wyemitowano 9 audycji radiowych³⁴,
- zamieszczono w czasopiśmie Trials w systemie Open Access artykuł przedstawiający protokół badania³⁵ oraz złożono do publikacji w czasopiśmie Journal of Medical Internet Research artykuł na temat programu Med-Stres,
- zaprezentowano Projekt i program Med-Stres w medycznym środowisku zawodowym na konferencji³⁶ zorganizowanej 6 listopada 2018 r. przez Lotnicze Pogotowie Ratunkowe i Zakład Ratownictwa Medycznego Warszawskiego Uniwersytetu Medycznego oraz na sześciu konferencjach międzynarodowych³⁷.

(akta kontroli str. 70, 102, 106, 128, 181-182, 381-461)

Działania związane z realizacją wskaźników rezultatu, planowane do osiągnięcia w ciągu 5 lat od zakończenia realizacji Projektu, tj. udostępnianie 5-10 instytucjom rocznie programu i podręcznika oraz przekazywanie ok. 50 instytucjom rocznie ulotki promocyjnej, w 2020 r.³⁸ zostały zawieszone. Kierownik Projektu wyjaśniła, że program Med-Stres nie byłby pomocny w aktualnej sytuacji epidemiologicznej i jego promocja byłaby przeciwnie skuteczna. W odpowiedzi na pandemię wirusa SARS-Cov-2 powstał program Med-Stres SOS³⁹, dostępny dla każdego pracownika służby zdrowia.

(akta kontroli str. 70, 384-385)

Zaplanowany wskaźnik oddziaływania Projektu dotyczył efektów długoterminowych, tj. wpływu prewencji negatywnych konsekwencji pracy w stresie na zmniejszenie intencji zmiany pracodawcy, wzrost produktywności oraz zmniejszenie absencji chorobowej o około 10%. Założono, że jednym ze sposobów ich pomiaru będzie zbadanie efektów interwencji po roku od rozpoczęcia badania w instytucjach, które zgodzą się na udostępnienie danych.

(akta kontroli str. 70, 155-156, 166, 175-182, 385)

Stwierdzone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

OCENA CZĄSTKOWA

Najwyższa Izba Kontroli ocenia pozytywnie działania Uniwersytetu dotyczące osiągnięcia zakładanych efektów Projektu i zastosowanych metod ich pomiaru. Przed przystąpieniem do realizacji Projektu, przeanalizowano problematykę oddziaływania stresu zawodowego na personel medyczny oraz zdefiniowano potrzeby w zakresie redukcji skutków tego zjawiska. W ramach realizacji Projektu uzyskano zaplanowane wskaźniki produktu, w tym przygotowano i udostępniono program Med-Stres, a także opracowano zasady dokonania pomiaru efektów interwencji, po zakończeniu Projektu.

³² Dostępny na publicznej stronie medstres.pl.

³³ Trzy artykuły i informacje prasowe, 16 artykułów i informacji w mediach elektronicznych, podcast dla programu Ludzie i Medycyna.

³⁴ W Załączniku nr 2 do umowy pn. Wskaźniki realizacji celów Programu z wykorzystaniem wyników Projektu, zaplanowano wskaźnik produktu: Publikacja popularnonaukowa.

³⁵ <https://trialsjournal.biomedcentral.com/articles/10.1186/s13063-019-3401-9>.

³⁶ <https://www.wum.edu.pl/2018-11-06-vi-ogolnopolska-konferencja-naukowo-szkoleniowa-wsparcie-psychologiczne-w-ratownictwie-me>

³⁷ ESRII w Dublinie (kwiecień 2018 r.) i Kopenhadze (wrzesień 2019 r., dwa wystąpienia nt. Projektu), EAOHP w Lizbonie (wrzesień 2018 r.), ISRII w Auckland (luty 2019 r.), w Nijmegen (marzec 2019 r.), EACLIPT w Dreźnie (listopad 2019).

³⁸ Do czasu zakończenia kontroli NIK, tj. 4 sierpnia 2020 r.

³⁹ Program ten powstał na bazie programu Med-Stres. Wersja Med-Stres SOS została sfinansowana poza projektem I.N.16, ze środków własnych Uczelni oraz w ramach stypendium Programu im. Bekkera (Narodowa Agencja Wymiany Akademickiej) przyznanego kierownik Projektu I.N.16.

IV. Uwagi i wnioski

W związku ze stwierdzonymi nieprawidłowościami, Najwyższa Izba Kontroli, na podstawie art. 53 ust. 1 pkt 5 ustawy o NIK, wnosi o:

Wnioski

1. Zapewnienie wywiązywania się przez Uniwersytet z postanowień zawartych umów w sprawie realizacji projektów, w tym w zakresie terminów przekazywania sprawozdań etapowych i raportów okresowych.
2. Zapewnienie prawidłowego prowadzenia ewidencji księgowej kosztów realizowanych projektów.

V. Pozostałe informacje i pouczenia

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden dla kierownika jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Warszawie. Prawo zgłaszania zastrzeżeń, zgodnie z art. 61b ust. 2 ustawy o NIK, nie przysługuje do wystąpienia pokontrolnego zmienionego zgodnie z treścią uchwały w sprawie zastrzeżeń.

Obowiązek
poinformowania NIK
o sposobie
wykorzystania uwag
i wykonania wniosków

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK należy poinformować Najwyższą Izbę Kontroli, w terminie 21 od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwag i wykonania wniosków pokontrolnych oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Warszawa, 17 sierpnia 2020 r.

Kontroler

Lidia Łucka

Główny specjalista kontroli
państwowej

Lidia Łucka

podpis

Najwyższa Izba Kontroli
Delegatura w Warszawie

p.o. WICEDYREKTOR
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Warszawie
Wojciech Wojciechowski
Wojciech Wojciechowski

podpis